

INSTITUT ZA UPOREDNO PRAVO U BEOGRADU

**PRAVA DETETA –
EVOLUCIJA, REALIZACIJA I ZAŠTITA**

Dr ANA ČOVIĆ

**PRAVA DETETA –
EVOLUCIJA, REALIZACIJA I ZAŠTITA**

Dr Ana Čović

Copyright ©Institut za uporedno pravo

Izdavač

INSTITUT ZA UPOREDNO PRAVO
Terazije 41, Beograd

Za izdavača

Prof. dr Vladimir Čolović

Recenzenti

Prof. dr Gordana Gasmi

Prof. dr Nebojša Šarkić

Prof. dr Milan Počuća

Dizajn korica

Mirjana Lolić

Prelom

Ana Ranković

Štampa

Dosije studio

Tiraž

300

Beograd, 2017.

ISBN 978-86-80186–29-0

*“Tvoja deca nisu tvoja deca.
Ona su sinovi i ćerke Života koji žudi samom sebi.
Ona su došla kroz tebe, ali ne i od tebe.
I iako su sa tobom ne pripadaju ti.
Možeš im dati svoju ljubav, ali ne i svoje misli,
Jer ona imaju svoje misli.
Možeš udomiti njihova tela, ali ne i njihove duše,
Jer njihove duše obitavaju u kući sutrašnjice koju ne možeš posetiti,
čak ni u tvojim snovima.
Možeš nastojati da budeš kao ona, ali ne pokušavaj da ih učiniš da
ona budu kao ti.
Jer život ne ide unazad niti se zadržava u jučerašnjici.
Ti si luk iz kojeg su tvoja deca kao žive strele otisnuta.”*

Halil Džubran

SADRŽAJ

PREDGOVOR AUTORA	7
1. UVOD	9
1.1. Pojam prava deteta i pravne zaštite deteta.....	9
1.2. Pojam i značaj planiranja porodice.....	11
1.3. Pojam nasilja u porodici.....	12
2. KONVENCIJA UN O PRAVIMA DETETA	14
2.1. Predmet Konvencije o pravima deteta.....	14
2.2. Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima deteta o učešću dece u oružanim sukobima.....	19
2.3. Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima deteta o prodaji dece, dečjoj prostituciji i dečjoj pornografiji.....	20
2.4. Cilj i značaj Konvencije o pravima deteta.....	20
3. USTAVNOPRAVNA I ZAKONSKA REGULATIVA U OBLASTI ZAŠTITE DECE U REPUBLICI SRBIJI	22
3.1. Ustav Republike Srbije	22
3.2. Zakonska regulativa.....	23
4. SLOBODNO ODLUČIVANJE O RAĐANJU I PRAVO NA PLANIRANJE PORODICE SA ASPEKTA ZAŠTITE PRAVA FETUSA NA ŽIVOT	25
4.1. Međunarodne konvencije i unutrašnje pravo.....	25
4.2. Abortus kao sredstvo planiranja porodice.....	27
4.3. Praksa Evropskog suda za ljudska prava u oblasti zaštite prava fetusa (obim primene prava na život iz člana 2 EK)	30
5. NASILJE NAD DECOM	34
5.1. Značaj prepoznavanja problema i nužnost intervencije države u cilju zaštite dece od nasilja.....	34
5.2. Pojavni oblici nasilja nad decom.....	35
5.3. Okruženja u kojima se događa nasilje nad decom	36
5.4. Značajne međunarodne konvencije.....	43
5.5. Zakon o posebnim merama za sprečavanje vršenja krivičnih dela protiv polne slobode prema maloletnim licima	48
5.6. Odnos naše države prema nasilju nad decom	50
6. ZLOUPOTREBA DECE PUTEM INTERNETA	52
6.1 Izazovi koje sa sobom nosi virtuelni svet	52

6.2. Relevantne međunarodne konvencije	53
6.3. Unutrašnja pravna regulativa	55
6.4. Pojam eksploatacije dece putem interneta i načini izvršenja krivičnih dela	57
6.5. Profil učinioca krivičnog dela	59
6.6. Rasprostranjenost upotrebe interneta i procenjeni bezbedonosni rizici	60
7. PRAVO DETETA NA IZDRŽAVANJE	65
7.1. Pojam prava na izdržavanje	65
7.2. Pravni okvir.....	67
7.3. Haška konvencija o međunarodnom ostvarivanju prava na izdržavanje deteta i drugim oblicima izdržavanja porodice.....	71
7.4. Šteta usled neispunjenja obaveze izdržavanja i postupci koje može pokrenuti poverilac izdržavanja.....	74
7.5. Izazovi u oblasti izdržavanja dece i neophodni koraci u cilju njihovog prevazilaženja.....	77
8. PRAVO DETETA NA ODRASTANJE U PORODIČNOM OKRUŽENJU	79
8.1. Zaštita dece bez roditeljskog staranja.....	
8.2. Konvencija o usvojenju dece i Revidirana Evropska konvencija o usvojenju dece	82
8.3. Usvojenje dece od strane istopolnih parova	88
8.4. Razlika između zatvorenih i otvorenih usvojenja	96
8.5. Usvojenja sa inostranim elementom – izazovi i učene zloupotrebe	103
8.6. Zaštita dece sa posebnim potrebama	111
9. PRAKSA EVROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA U OBLASTI ZAŠTITE PRAVA DECE.....	117
9.1. Značaj presuda Evropskog suda za ljudska prava.....	117
9.2. Usvojenje.....	118
9.3. Pravo na poštovanje porodičnog života.....	121
9.4. Poveravanje dece na staranje i najbolji interesi dece (spajanje porodice i odnosi sa drugim roditeljem)	123
9.5. Proceduralni zahtevi koji se tiču brige, staranja i pristupa deci.....	124
9.6. Poštovanje identiteta – pristup informacijama koje se tiču vlastitog porekla.....	126
9.7. Fizičko kažnjavanje.....	127
9.8. Zabrana diskriminacije vanbračne dece.....	128
9.9. Pravo deteta na obrazovanje.....	128
10. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA.....	129

LITERATURA.....	132
PRILOG 1	
ODABRANE ODREDBE IZ KONVENCIJE UN O	
PRAVIMA DETETA	147
PRILOG 2	
ODABRANE ODREDBE IZ KONVENCIJE SAVETA EVROPE O	
SPREČAVANJU I BORBI PROTIV NASILJA NAD ŽENAMA I	
NASILJA U PORODICI	162
PRILOG 3	
ODABRANE ODREDBE IZ KONVENCIJE SAVETA EVROPE O	
SAJBER KRIMINALU	166
PRILOG 4	
ODABRANE ODREDBE IZ KONVENCIJE SAVETA EVROPE O	
ZAŠTITI DECE OD SEKSUALNOG ISKORIŠĆAVANJA I	
SEKSUALNOG ZLOSTAVLJANJA	168